

Ter afsnijding van misverstand: ik zou niet graag de Geref. Kerken voor haar deel zien verklaren, wat de chr. geref. kerk heeft beweerd ten aanzien van zichzelf in 1919. Zie, wat ik onlangs schreef over de beweeglijkheid van het instituut. Een instituut, dat zelf, door welke oorzaak ook, de schuld draagt dat geloovigen er buiten blijven, vervalt in het kwaad der secte. Deze erkenning is natuurlijk heel wat anders dan een pluriformiteitstheorie. Want deze stompt den prikkel tot samenvoegen van wat bijeenhoort, af.

Wat is kleingeloof?

De B. Holwerda schrijft in „Amersf. Kb.” het volgende:

Het is voldoende bekend, dat den laatsten tijd onder ons ook eenige deining was, tengevolge van misstanden en meningsverschillen inzake het geloof.

En 'k denk er natuurlijk niet aan, me in die wetenschappelijke debatten te mengen; en nog minder voel ik er iets voor vooruit te lopen op de behandeling, die ook van deze punten van de synode te wachten is.

Maar wel is me opgevallen, dat in die discussies ook aandacht is geschonken aan allerlei termen en onderscheidingen, die we hier, voor 'n goed deel in navolging van de Schrift, plegen te maken. Ik bedoel de kwesties van „klein geloof” en „zwak geloof”, alsmede de betekenissen van „verzekerd worden”, vooral in verband ook met de zinsnede in de Catechismus, „dat elk bij zichzelf van zijn geloof uit de vruchten verzekerd zij” (Zondag 32).

't Wil me voorkomen, dat wij zoo langzamerhand aan die termen een andere betekenis gaan geven, dan ze in de Schrift hebben. En nu zeg ik niet, dat dat nooit mag voorkomen. Soms is de nood ons opgelegd, een woord een heel speciale betekenis toe te kennen.

Maar over het algemeen lijkt het me toch niet wenschelijk, dat in het kerkelijk-theologisch spraakgebruik de woorden een andere betekenis hebben dan in den Bijbel. Dat wekt maar verwarring bij de menschen, als ze hun Bijbel lezen. En in de tweede plaats vertroebelt het ook de discussies, omdat de menschen dan heel licht langs elkaar heenredeneeren. Hanteert men dus een term in een andere dan de bijbelsche betekenis, dan verdient het aanbeveling, dat er duidelijk bij te zeggen.

Ik meen, dat zoodoende ook het debat over het geloofscap niet altijd even helder is geweest.

Wij spreken van „klein geloof” en „zwak geloof”, maar denken dan daarbij aan wat we plegen te noemen het „toevluchtnemend geloof”. U weet: die onderscheiding maken we ook nogal eens: tusschen vertrouwend (verzekerd) en toevluchtnemend geloof. Nu laat ik in het midden, hoe we over die onderscheiding hebben te denken; ik constateer eenvoudig het gebruik ervan. Het vertrouwend geloof is het geloof, waarbij men vast verzekerd is van het persoonlijk deel aan den Heere Christus en Zijn heil. Het toevluchtnemend geloof zien we evenwel daar, waar iemand wel om die zekerheid bidt, er vurig naar verlangt, maar momenteel zich toch nog niet de zaligheid durft toewijden. Me dunkt: zoo mag ik het wel ongeveer omschrijven.

In den regel ziet men dan het toevluchtnemend geloof als voorstadium van het vertrouwend geloof. Het eerste is aarzelen, onzeker, schroomvallig; het tweede is vast en vrijmoedig. Meestal noemt men nu dat proces, waarbij iemand langzamerhand zijn aarzeling overwint en tot het vaste vertrouwen komt, „verzekerd worden”. Verzekerd worden is dan dus een psychisch gebeuren, waarbij het komt van weinig zekerheid tot veel zekerheid, van het heilbegeerig zoeken tot de vrijmoedigheid des geloofs.

En in dit raam hanteeren we dan ook de termen „klein geloof” en „zwak geloof”, en de zin van „klein” en „zwak” is zakelijk dezelfde als die van „toevluchtnemend”.

Klein = zwak = toevluchtnemend. We willen nu eens even letten op de bijbelsche gegevens. Alleen met het doel, dat we de Schrift verstaan en alle verwarring en misverstand inzake elkaars bedoeling voorkomen.

Wat is „klein geloof” in de Schrift? We vinden dat woord „kleingeloofige” o.a. in Matth. 8:26 („Wat zijt ge vreesachtig, gij kleingeloofigen?”). En daartegenover staat dan „groot geloof” in Matth. 15:28 („O vrouw, groot is uw geloof”).

Nu wijst evenwel de bekende theoloog Schlatter erop (Der Glaube im N.T., 4. Aufl., 111 v.), dat kleingeloof niet is een geloof, dat maar heel zwak en aarzelen geïfend wordt; niet een geloof van heel geringe intensiteit. Maar: een geloof, dat weer losgelaten wordt, dat zich niet handhaaft. Het wil zeggen, dat de activiteit van het geloof in een andere, moeilijker situatie onderbroken wordt. Het is, dat iemand kort is in het gelooven, zooals wij zeggen, dat iemand „kort is van memorie”: hij houdt het niet vol. Kleingeloofig is dus niet, dat iemand geregeld slechts aarzelen geloof; maar het betekent, dat iemand die vroeger kwam tot de daad van het zekere vertrouwen, het in een nieuwe situatie niet doet.

Laten we het maar concreet zien bij de discipelen in het schip. Wat voor geloof hadden die menschen? Een toevluchtnemend geloof, waarbij ze eigenlijk nooit zeker wisten, dat de Heiland hen verlost? Maar ze vertrouwen op Hem! Ze gelooven in Hem! Ze doen dat zoo maar, zonder aarzelen! Alleen nu, tijdens den storm, slaat hun de schrik om 't hart. Jezus had altijd voor hen gezorgd, maar zou Hij nu weer hen beveiligen in deze groote gevaren? Nu, op dit moment, zijn ze hun vertrouwen van anders, kwijt.

Daarom staat op de parallelplaats Marc. 4:10: „Hoe hebt ge geen geloof?” en in Luc. 8:25:

„Waar is uw geloof?” Daaruit blijkt, dat Jezus met kleingeloof bedoelt, dat hun geloof-van-vroeger nu niet geïfend wordt; Hij vindt het niet maar aarzelen, maar hij kan het heelmaal niet vinden. Want anders zouden of dachten ze altijd, als het even donker werd: Jezus zal wel zorgen. Maar op dit moment zijn ze angstig: zou Hij ons nu wel redden?

Kleingeloof, zoo zou ik als eerste conclusie het willen formuleeren — kleingeloof is iets heel anders dan het „toevluchtnemend” geloof. Kleingeloof is niet de bestendige onzekerheid; niet de permanente aarzeling. Maar kleingeloof is: het een moment absoluut zeker, het volgende moment is alle zekerheid weg.

Erg goed tekenen heb ik nooit gekund; maar ik zou het willen voorstellen als het geloof-van-de-stippelijntje:-----

De geloofsactiviteit handhaaft zich niet, maar wordt onderbroken.

„Polemiek” van „Friesch Kerkblad”.

In mijn beantwoording van ds J. Douma te Britsum betreffende 't geval John Knox heb ik hem, naar ik meen, met de stukken aangetoond (5 April j.l.) hoezeer hij zich vergiste in enkele stellige beweringen. Teneinde te voorkomen dat ds Douma op andere punten oversprong, liet ik voorloopig het bij één punt, om het volgende aan te snijden, als hij het eerste had afgehandeld. Volgens ds Douma's stellige bewering was „resipiscencia” bekeering, niet berouw. Ik bewees, dat die bewering niet te handhaven was.

Erkent ds Douma dit nu? Teneinde zoo mee te werken aan een broederlijke polemiek, die de kwestie verder helpt?

Ach neen; met luchtigen pas loopt hij daárover heen, en schept alvast een sfeer, door de voorafgaande tirade:

Voor eenigen tijd wandelde ik na afloop van een vergadering met een vriend uit de dagen, toen wij nog samen de lagere school bezochten. Hij, die als Hoofd eener Gereformeerde School kerkelijk van harte meeleefde, sprak mij over Calvin's correspondentie met Knox en kon al evenmin als ik daarin iets anders lezen, dan dat Calvin ook aan kinderen van Roomsche ouders, mits onder waarborg van een Christelijke opvoeding, den doop wenschte toegediend te zien. Ook voor hem was het absoluut zeker, dat het bij de in Knox' schrijven genoemde „afgodendienaars” niet gaat, zooals prof. Schilder verdedigt, over leden der Geref. kerk, zij het dan min sierlijke leden — dan was de vraag ook vrij onnoozel geweest — maar over nog Roomsche gebleven ouders. Hunne kinderen hadden, zegt Calvin, evenals die van geëxcommuniceerden, recht op den doop, omdat God Zijn verbondsbelofte „uitbreidt over duizend geslachten”, „de goddeloosheid der ouders den loop der genade niet afbreekt” en overal, „waar de belijdenis van het Christendom niet heelemaal uitgebluscht is, de kinderen in hun recht zouden worden gekort”, wanneer hun de doop onthouden werd.

Maar, hoe duidelijk ook mijn vriend dit alles was, toch verwachtte hij verder antwoord van prof. Schilder en vroeg geïnteresseerd: „It scil my binje, hwet er dêrop to sizzen hat”.

En ook ik maakte mij geen illusies. Als iemand artikelen schrijven kan over het groote verschil tusschen Christus als Middelaar en als Hoofd (terwijl bijv. in Art. I, VII van de Dordtsche Leeregels van Christus gezegd wordt: „denwelken Hij (God) ook van eeuwigheid tot een Middelaar en Hoofd van alle uitverkorenen, en tot een fundament der zaligheid gesteld heeft”); als iemand artikelen schrijft over het groote verschil tusschen symbola en notae, symbolen en kenmerken der kerk, welke woorden Calvin als synoniemen gebruikt;

kortom, scholastische onderscheidingen weet te maken, waarbij die der Roomsche kerk tusschen latreia en douleia, aanbidding die God alleen toekomt en vereering die jegens de heiligen betaamt, waar een gewone Roomsche nooit goed terecht kan, nog maar kinderspel is —

dan kan zeker antwoord verwacht worden. En ik zei het mijn vriend na: it scil my binje.....

Tot zoover.

't Is wel een uiterst argumentvol gesprek, dat hier de plaats inneemt, die door degelijke bewijzen niet in beslag genomen wordt.....

Maar dat is tot daaraan toe.

Wat er verder volgt, is beneden pell.

De bij de dogmatiek van vóór en na zoo betekenisvolle kwestie van verbondsluiking met „Christus” als Hoofd vóór den tijd dan wel met de geloovigen in den tijd in den Middelaar, wordt hier gebagatelliseerd als ware ze, nota bene, door mij uitgevonden. En het schijnberoeft op de Dordtsche Leeregels, waar wel van uitverkorenen, doch juist niet van bondelingen gesproken wordt, dekt de lading niet. Wat ik dr Berkouwer deed opmerken, schijnt geheel ontgaan te zijn aan dezen voorlichter in „Fr. Kbl.”.

De onhoudbare beweringen van dr de Bondt inzake „symbolen” en „notae” worden nog eens gerepeteerd, maar zonder dat er van de tegenargumenten nota genomen wordt. Als ik met de stukken bewijs, dat symbolen der kerk en kenmerken der ware contra de valsche kerk bij anderen oudtijds scherp onderscheiden worden, fantaseert ds Douma, dat ik de onderscheiding invoer. Argumentatie is weer afwezig. Zóó kan men de Ariezen, die niet meer lezen, van alles wijs maken. De vrienden raakt men zelf wel kwijt.

En intusschen warmen ds Douma en zijn vriend zich op: it scil my binje.

Maar ds Douma moet begrijpen, dat ik hier niet schrijf om hem en zijn partner aan een kijk-spel te helpen. Zoolang hij niet broederlijk behandeld worden wil, laat ik hem los, en verspil mijn tijd aan hem verder niet. Hij „maakt zich immers toch geen illusies?” Hij weet immers bij voorbaat, dat 't maar máákwerk is?

Had hij behoorlijk gecageerd, ik zou hem graag den broederdienst van verder antwoord bewezen hebben. Maar wie zóó reageert, snijdt den pas tot verder antwoord af, en heeft voorloopig afgedaan.

Teneinde den schijn te ontgaan, als zou ik niet meer weten te antwoorden, verklaar ik hier: indien er buiten de redactie van „Fr. Kbl.” om, ook maar vijf ingeschreven abonneés van ons blad zijn, die mij berichten, dat ze prijs stellen op beantwoording der nog niet behandelde „argumenten” van ds J. Douma, en die mij verlof geven, hun naam in dit verband te noemen, dan zal ik om hunnentwil alsnog het geval verder afhandelen. Anders gun ik ds Douma zijn verhelderende conversatie, al betreur ik zijn ingaan tegen de synodale wenschen nopens de polemiek.

Luchtfoto's.

De „Groene Amsterdammer” schreef:

De camera speelt een groote rol in dezen oorlog. Honderden foto's worden gemaakt gedurende verkenningsvluchten om te worden gemonteerd tot een gedetailleerde kaart, welke het vijandelijk gebied tot in de kleinste bijzonderheden toont. En behalve voor deze militaire doeleinden, wordt de camera ook gebruikt voor de propaganda in de neutrale landen. Want het maakt indruk, indien foto's worden gepubliceerd van vijandelijke vliegvelden, havens of verdedigingslinies, vooral indien men in de veronderstelling leeft, dat die foto's in oorlogstijd werden genomen.

De lucht-fotografie kwam eigenlijk pas goed tot ontwikkeling tijdens den vorigen oorlog en van de ervaring, toentertijd opgedaan, werd in de nu weer achter ons liggende periode van vrede dankbaar gebruik gemaakt. Groote gebieden, waarvan het in kaart brengen volgens de orthodoxe methodes jaren en jaren zou hebben gevorderd, werden van de lucht uit gefotografeerd en men verkreeg op die manier in enkele maanden een perfecte fotografische kaart, van groote waarde niet alleen voor de geographen, doch ook voor houtvesters en geologen. Met behulp der lucht-fotografie werden nieuwe kaarten gemaakt van steden en havencomplexen, de topografische dienst maakte dankbaar gebruik van dit nieuwe hulpmiddel om zijn bestaande kaarten up to date te brengen.

Luchtfoto's kwamen in de mode omdat zij beter dan andere foto's het onderwerp tot hun recht deden komen en diverse fotobureaux bezaten of een eigen vliegtuig of zij huurden geregeld een machine voor dit werk. In Engeland o.a. werd den lucht-fotografen weinig of niets in den weg gelegd en zoo kon het gebeuren, dat in den loop der jaren een enorme bibliotheek van luchtfoto's ontstond.

Iedere stad van eenige betekenis, iedere haven, marine-etablissemment, spoorwegstations, vliegvelden, enz. enz. werden „genomen” en uit deze collectie wordt thans geput. Op het eerste gezicht lijken die kiekjes echt, in werkelijkheid zijn ze vóór den oorlog gemaakt. Soms vertoonen ze korte schaduwen, hetgeen er op wijst, dat de foto onmogelijk kan zijn genomen in het najaar of den winter. Soms ook komen gebouwen, welke den laatsten tijd zijn neergezet, niet op de gepubliceerde kiekjes voor. Typeerend in dit opzicht was de hierbij gereproduceerde lucht-foto van een belangrijke petroleumhaven met honderden tanks. In de eerste plaats zijn al die tanks wit geschilderd, hetgeen zeker niet het geval is in tijd van oorlog, want alle gebouwen van militaire betekenis, en hieronder vallen alle petroleumtanks, zijn zorgvuldig gecamoufleerd. Ten tweede, alle tanks op drie na, vertoonen hun schaduw. Die drie tanks konden dat niet doen om de eenvoudige reden, dat zij op het tijdstip, dat de foto werd genomen, nog niet bestonden. Men was nog bezig met de fundeeringen en door deze kleine „vergissing” was het tevens mogelijk den datum vast te stellen waarop die kiek was genomen, n.l. in 1937.

Wij zagen een Deutsche foto van een Engelsch vliegveld met een groot aantal toestellen. Het getal kwam ons bekend voor en wij bladerden eens in oude tijdschriften; de kiek bleek genomen te zijn tijdens een vliegfeest in 1933. Niet alle foto's zijn onecht natuurlijk. Ettelijke malen zijn verkenningsvliegtuigen boven de Firth of Forth geweest en hebben daar gefotografeerd; op verschillende van deze foto's zijn de ontploffende bommen duidelijk te zien. Ook Dover en andere kustplaatsen zijn van groote hoogte gekiekt. Allicht. Maar deze plaatjes zijn blijkbaar niet mooi genoeg, hun propagandistische waarde wordt onvoldoende geacht en het materiaal wordt gecompliceerd door kiekjes, die het eerste oogblik mogen imponeren, doch bij nauwkeurig bekijken niet echt blijken te zijn. Een beetje kinderachtig, een dergelijke soort propaganda!

K. S.

Generale Synode der Gereformeerde Kerken.

Donderdagmorgen 25 April kwam de Generale Synode der Geref. Kerken te Sneek in openbare, tevens voorloopige slotzitting bijeen.

De Voorzitter, Ds J. L. Schouten, opende de zitting op gebruikelijke wijze, hield appel-nominaal en stelde aan de orde het rapport inzake het

Hulpverhoor.

De Voorzitter richtte een woord van dank tot den